

Jongens steeds rechtser. Hoe ga je daarmee om?

ACHTERGROND Steeds meer jonge mannen hebben vrouwonvriendelijke ideeën, blijkt uit nieuw onderzoek. Dat is ook aan de keukentafel soms merkbaar. Drie deskundigen geven advies voor het omgaan met spanning in het gezin.

Eymke Verhoeven
Amersfoort

■ Jonge mannen denken steeds rechts-conservatiever, terwijl jonge vrouwen steeds links-progressiever zijn. Dat concluderen onderzoekers van het Europees Instituut voor Gendergelijkheid. Die ontwikkeling is terug te zien in de spraakmakende Netflixserie *Adolescence*, waarin een dertienjarige jongen wordt gearresteerd voor de moord op een meisje van zijn school, in de populariteit van influencer en zelfbenoemd vrouwenhater Andrew Tate, maar ook in de tweestrijd binnen sommige Nederlandse gezinnen. 'In de puberteit zoeken jongens naar wat het betekent om man te zijn. Dat is niet meer zo vastomlijnd als vroeger', zegt Johan Roeland, universitair hoofddocent Media, Religie en Populaire Cultuur. 'Precies op die onzekere fase springen mensen als Tate in. Hij biedt een duidelijke identiteit en een gevoel van eigenwaarde, maar op een uiterst problematische, geweldadige manier. Tamelijk ongrijpbaar voor ouders, omdat het via sociale media gaat.' Dat jonge mannen vatbaar zijn voor de zogenoemde manosphere – de online tegenreactie op feminisme – begrijpt de socioloog en theoloog

wel. 'Tate belooft ze veel, en visualiseert dat ook: rijkdom, seksualiteit, aantrekkelijkheid, een mooi leven...' Het gedachtegoed is ook zichtbaar in de geopolitiek, aldus Roeland. 'Denk aan de *grab 'em by the pussy*-benadering van Trump.' Series als *Adolescence* kunnen ouders helpen te begrijpen wat er speelt, denkt de hoofddocent.

Wij-zij-denken

Geweld tegen vrouwen is een groot probleem, onderschrijft Suzanne van de Groep, universitair docent Klinische Psychologie. 'En er is zeker sprake van een trend, maar het is belangrijk te blijven beseffen dat het gedachtegoed bij veel mannen niet aanslaat.' Ze doet onderzoek naar polarisatie onder jongeren. 'Sociale media zorgen ervoor dat je dankzij algoritmes sneller in een bubbel terecht komt, waardoor je in ideeën gesterkt wordt en minder contact hebt met andersdenkenden.' Dat jongeren vatbaar zijn voor polarisatie en beïnvloeding, komt door hun zoektocht naar identiteit en omdat ze zich graag verbonden voelen met anderen, legt ontwikkelingspsycholoog Van de Groep uit. 'Dat stimuleert wij-zij-denken. Ook reageren tieners vaak gevoeliger, omdat de emotionele systemen in de hersenen op deze leeftijd de



Jongens en jonge mannen zijn vatbaar voor de manosphere: de online tegenreactie op feminisme. beeld: ANP

overhand hebben over controlesystemen.' Wees dus als ouder dat controlesysteem voor je kind, spoor ze aan. 'Het is een misverstand dat je geen invloed meer hebt op je tiener. Kijk samen naar berichten op Instagram of TikTok en vraag: 'Hé, zou hier nou ook nog een andere kant aan zitten?' En, zonder veroordelend te zijn: 'Hoe weet je eigenlijk of het

waar is wat iemand zegt?' Blijf uitstralen dat jouw kind en zijn ideeën belangrijk voor je zijn.'

Verzoening

Maar wat als de spanning in huis om te snijden is, met een rechtse zoon en linkse dochter aan één keukentafel? Blijf je kinderen aanmoedigen zich te verplaatsen in het perspectief van de ander, adviseert Arjan Hoge-

brug, die gezinnen ondersteunt als systeemtherapeut bij de christelijke ggz-specialist Eleos. 'Houd in de gaten of ze hun emoties onder controle hebben. Als de discussie te verhit raakt, mag je best directief ingrijpen door te zeggen: 'Ho, wat gebeurt hier? Willen we dit?' Parkeer het gesprek in zulke gevallen, maar kom er later op terug. Het ijzer smeden als het koud is,

Genemuiden wil bovenstemtraditie behouden. 'Hard

Wian Slendebroek
Genemuiden

■ **REPORTAGE** Niet iedereen haalt de hoge noten van de Genemuider bovenstem. Toch proberen ze het – met wisselend resultaat. In de Grote Kerk kwamen zaterdag zestig mensen samen voor een oefenmiddag.

'W' ontkwamen haast des vogelvangens net. Den lozen strik, tot ons bederf gezet', klinkt het in de Grote Kerk van Genemuiden. Organist Erik Eenkhoorn frons. 'Het klinkt te schreeuwerig en knijperig.' Het vierde vers van Psalm 124 wordt gezongen in de berijming van 1773,

mét bovenstem. Een bovenstem is een tweede, hogere zanglijn die gelijktijdig met de gewone psalm-melodie wordt gezongen. Zo'n zestig belangstellenden zijn zaterdagmiddag naar het Overijsselse stadje gekomen om de Genemuider variant aan te leren. Als onderdeel van de 750e verjaardag van Genemuiden vindt de eerste nationale bovenstemdag plaats. 's Middags wordt geoefend, en 's avonds vindt een samenzang plaats. Het zingen van psalmen met een bovenstem is hier een springlevende traditie. De bovenstem – ook wel tegenstem genoemd – ontstond in de negentiende eeuw, weet Jan Koster, voorzitter van de Stichting tot Behoud

van de Genemuider Bovenstem. Landarbeiders die biezen sneden, zongen psalmen waarin werd geëxperimenteerd met een extra melodielijn. Later vond deze gangstijl ook zijn weg naar de zondagse kerkdienst. 'Voor de oorlog stonden mannen tijdens het zingen. Daar kwam kracht en volume uit', zegt Koster. Op een doorsnee zondagmorgen klinkt de 'Gaellemuniger bovenstem' in de meeste kerken van het stadje. Alleen in de Christelijke Gereformeerde Kerk en de Gereformeerde Kerk (PKN) wordt zonder bovenstem gezongen. De melodie wordt traditioneel van vader op zoon doorgegeven, maar op deze zaterdagmiddag

is er ook ruimte voor wie dat niet van huis uit heeft meegekregen. De meeste aanwezigen zijn mannen, al zijn er ook enkele vrouwen. 'Ik zing altijd met mijn man mee', zegt mevrouw Slager uit Staphorst. 'Als er ergens een bovenstemavond is, gaan we samen', vult haar man aan. 'Als vrouwen welkom zijn tenminste.' Hoewel in meer plaatsen op de biblebelt psalmen met bovenstem worden gezongen, is de Genemuider variant uniek, zegt Koster. 'Elders zijn er vaak groepen of koren die samen een melodie bedenken en uitschrijven. Hier is het organisch ontstaan en pas later op schrift gezet. Bovendien zingt hier een

■ **'Het klinkt alsof u uw keel samenknijpt. Haalt u de noot niet, zing dan gewoon de oorspronkelijke melodie.'**

groot deel van de gemeente mee.' Toch is het zingen van de bovenstem niet eenvoudig. 'Het klinkt alsof u uw keel samenknijpt', zegt Eenkhoorn streng tegen de groep. 'Haalt u de noot niet, zing dan gewoon de oorspronkelijke melodie.' Zelf komt hij ook niet bij de hoogste noten. 'De bovenstem is bedoeld voor tenoren. Maar veel anderen

NIEUWS VANDAAG

HELE
DAG

Wietexperiment Vanaf vandaag is alleen nog maar gereguleerde wiet te koop in coffeshops van tien gemeenten die meedoen aan een experiment.

12.00
UUR

Gesprek Premier Dick Schoof gaat in gesprek met Oxfam Novib, Artsen zonder Grenzen, Amnesty International, PAX en Save the Children over Gaza.



INTERVIEW

'Mijn broer is mijn grootste maatschappelijke angst'

■ Naomi* (20 jaar) heeft amper nog contact met haar broer door hun verschillende wereldbeelden.

'Mijn broer is een paar jaar ouder. We groeiden echt samen op: buitenspeken, voetballen, met elkaar op pad ... Maar alles veranderde in de puberteit. We kregen allebei een telefoon en zagen daar heel verschillende dingen op. Waar ik steeds linkser werd, en bezig was met feminisme, klimaat en acceptatie van iedereen, werd mijn broer steeds rechtser. Hij begon tegen zijn vrienden te grappen dat hij later een vrouw wil die alleen maar in de keuken staat. De grappen gaan steeds verder. Als ik vraag of hij er echt zo over denkt, komt er een heel gedachtegoed tevoorschijn. Andrew Tate, die onder andere om zijn vrouwonvriendelijkheid wordt verguisd in de media, vindt hij juist vanwege die weerstand interessant. De aantijgingen in de zedenzaken rondom talentenshow *The Voice* doet hij af als leugens. En hij beroept zich zelfs op de Bijbel als het gaat over mannelijke en vrouwelijke energie.

Mijn broer ging van mijn grootste voorbeeld naar mijn grootste maatschappelijke angst. Dat klinkt overdreven, maar het baart me zorgen: hoe kan je zo denken over vrouwen, waarvan ik er ook een ben?

Als er iets speelt in de politiek, zoals de beëdiging van Trump, discussiëren we als gezin soms tot diep in de nacht. Mijn ouders proberen te laten zien dat er altijd nuances zijn. Ik wil niet zeggen dat mijn beelden per se goed zijn, maar het frustrert me dat ik mijn broer niet kan bereiken. Onze band is weg. We wonen in hetzelfde huis, maar leven soms dagen langs elkaar heen. Mijn ouders zijn boos dat we elkaar geen welterusten meer zeggen. De situatie is best heftig voor hen. Ik zag mijn moeder erom huilen. Ze doen hun best onze relatie weer goed te krijgen, door grapjes te maken of jeugdherinneringen op te halen. Dat helpt wel, voor even. Maar dan leef je samen in het verleden.

Ik ben bang dat ons contact helemaal stopt als we allebei uit huis gaan. Dat gebeurde ook bij mijn broers vrienden en hun zussen. Via mijn moeder weet ik dat dat idee mijn broer ook pijn doet. Blijkbaar hebben we allebei de angst elkaar te verliezen, maar missen we het aanknopingspunt om elkaar weer te vinden. Misschien hoort het bij de leeftijd: dat je als jongere ergens radicaal voor gaat. Hopelijk kijken we anders naar deze verloren jaren als we wat ouder zijn, en misschien zelfs kinderen krijgen die naar hun oom of tante vragen.

Ik hoop dat het weer goed komt tussen ons, maar de komende vijf jaar nog niet, denk ik.'

■ *Naomi's echte naam is bekend bij de redactie. Ze deelt haar ervaringen anoniem, omdat ze haar gezin niet in verlegenheid wil brengen.



COMMENTAAR

Hoe alle strijd rondom de coronapandemie meer kapot maakte dan ons lief was

Vijf jaar COVID-19 doet het nodige stof opwaaien. Nog steeds lopen mensen rond met de vraag of de overheid het beste met ons voor heeft. Voor sommige christenen vormen de overheidsmaatregelen van toen het bewijs dat we leven in de laatste dagen, zoals beschreven in Openbaring. Anderen kampen met lichamelijke klachten door long covid. Het is goed om het beleid tijdens de coronapandemie tegen het licht te houden. Niet in de vorm van een tribunaal dat jouw gelijk bevestigt, want het is te simpel om de maatregelen af te doen als overdreven, ondoordacht of zelfs duivels. Voor ministers, burgemeesters en wetenschappers was hun werk indertijd deels niet veel anders dan een zoektocht naar het lichtknopje in een donkere kamer.

Tegelijk zijn er wel degelijk kritische vragen te stellen. Hebben de maatregelen de samenleving niet te veel gekost? Concentreerden we ons niet te snel op lichamelijke gezondheid? Is het belang van mentaal welzijn niet veronachtzaamd?

Kenmerkend voor de coronapandemie is de tweespalt in de samenleving, een pijn die deze dagen in terugblikkende verhalen opspeelt. Vriendschappen zijn beëindigd. Familieleden spreken elkaar niet meer. Tot op de dag van vandaag komt het voor dat mensen worden gecategoriseerd naargelang hun gedrag tijdens de pandemie. Anderen zijn zo kopschuwend geworden voor overheden en artsen, dat ze aan geen enkele vaccinatiecampagne meer meedoen. Ernstig. Voor het wantrouwen in de overheid is de coronaperiode een kantelpunt gebleken. 'Mensen haakten af en

■ Ook christelijk Nederland heeft lessen te trekken. Er zijn te grote woorden gesproken over een vermeende Grote Verdrukking.

wilden niet meer in gesprek', zo blikte oud-burgemeester Gerard Renkema (Nijkerk) afgelopen winter terug. De gevolgen zijn nog steeds merkbaar. 'Het is de waarheid van de tegenstander tegen mijn mening als bestuurder.'

Op de een of andere manier zouden deze pijn en vijandschap weggenomen moeten worden. Dat begint met eerlijk in de spiegel kijken. Door beide 'kampen'. Was het wel zo verstandig dat ik vrienden, collega's of familieleden aanviel toen zij zich niet lieten vaccineren? Creëerden ministers of burgemeesters niet zelf weerstand met bepaalde opmerkingen? Ook christelijk Nederland heeft lessen te trekken. Er was tweedeling in kerken met soms veel oordeel naar beide kanten, maar weinig verzoening. Er werden ook veel te grote woorden gesproken over een vermeende Grote Verdrukking. Want zegt eens eerlijk, waar is dat digitale paspoort dat de staat na de QR-code zou invoeren om de bevolking te controleren? Waaruit blijkt nu echt dat de overheidsmaatregelen een 'opmaat naar het teken van het beest' zijn geweest? Waarom moest het Godsvertrouwen van medechristenen die COVID-19 vreesden, in twijfel worden getrokken?

Tot op zekere hoogte heeft alle rumoer rondom de coronapandemie meer kapotgemaakt dan het virus zelf. Dat vraagt om reparatie.

Ruurd Ubels

In het commentaar verwoorden redacteurs de mening van het Nederlands Dagblad.

noemt Hogeburg dat. 'Als je dat overslaat, kun je elkaar ook kwijtraan. Laat ze een volgende keer niet opnieuw inhoudelijk op elkaar inhakken, maar praat over jullie communicatie. Zeg bijvoorbeeld: "Het raakte me best, wat jij zei." Met elk kind apart het gesprek aangaan kan helpend zijn. 'Vraag of ze hebben geprobeerd te begrijpen wat de ander bedoelt, en geef aan hoe

belangrijk familie is.' Standpunten moeten altijd ondergeschikt blijven aan de relatie, vindt Hogeburg. De praktijk is weerbarstig, weet hij. 'De gebrokenheid van gezinnen in de Bijbel kan troostend herkenbaar zijn: Jozef en zijn broers, Jakob en Ezaü. En daarin zie je ook het hart van God: verzoening, soms ten koste van jezelf. Ik geloof er heilig in, maar het is heel lastig – zeker in de dyna-

miek met puberhormonen. Er bestaat geen recept voor een volmaakt gezinsleven.' De kracht van jongeren, benadrukt Van de Groep, is dat hun hersenen heel flexibel zijn en dat ze hun denkpatronen makkelijk kunnen veranderen dan volwassenen. 'Laat ze meedanken in oplossingen als er tweestrijd is; tieners zijn van nature geweldige bruggenbouwers.'

zingen is niet altijd beter'

proberen het tóch, en dan wordt het schreeuwerig.' Voor Eenkhoorn is de bovenstem 'als de slagroom op de appeltaart'. 'Je moet er niet te veel van hebben. Veel mensen denken dat de bovenstem mooier klinkt als er hard wordt gezongen. Dat is niet zo. Als je rood aanloopt tijdens het zingen, is het niet goed.' Niet alleen Genemuidenaren zijn op de oefenmiddag afgekomen. De organisatie kreeg aanmeldingen uit Katwijk, Rijssen, Friesland en de Betuwe. 'Door de bovenstem krijgen de psalmen extra grandeur. Het zorgt voor een andere dimensie', aldus Koster. Eenkhoorn stimuleert het zingen van de bovenstem in zijn hervormde

gemeente in Genemuiden. 'Als organist kun je de gemeente sturen door sober te begeleiden. Het voor- en naspel mogen best uitbundig zijn, maar tijdens het zingen houd ik mij in. Geen jazzy akkoorden, maar een gespreid bedje voor de gemeente.'

Een goede preek

De bovenstem klinkt echter niet altijd hetzelfde. 'In de ochtend zijn de stemmen meestal wat minder goed dan tijdens een middag- of avonddienst. Ook maakt het uit hoe de preek van de dominee was. Bij een goede preek klinkt de bovenstem prachtig, na een mindere preek klinkt die juist minder goed. Ik geloof dat het een samenspel tussen

gemeente, predikant en organist is.' Is er iets wat de traditie bedreigt? 'De Genemuiden bovenstem kan alleen niet-ritmisch, op hele noten gezongen worden. Als een gemeente besluit om ritmisch te zingen, kan er geen bovenstem gezongen worden', zegt Koster. Toch is organist Eenkhoorn niet bang dat de traditie verdwijnt. 'Jonge mensen vragen altijd of ze tijdens hun belijdenisdienst een psalm kunnen zingen met bovenstem. Het blijft populair onder de jeugd. Ik hoor tijdens een dienst vooral frisse mannenstemmen, niet de stemmen van de oudere knarren.'

■ beluister psalm 68 met bovenstem via nd.nl/bovenstem

HELE
DAG

Staatsbezoek De Britse koning Charles en koningin Camilla brengen een staatsbezoek aan Italië. Een bezoek aan de paus gaat niet door.